

Når en far mister sin sønn

En fars historie – om å miste et lite barn

Foreningen
«Vi som har et barn for lite»

Takk til Ruth og Pappa for all hjelp
og støtte! Uten dere hadde denne
brosjyren aldri blitt til.

Heine Vihovde Vestvik, forfatter

«Vi som har et barn for lite»

Brosjyren er utgitt av Foreningen «Vi som har et barn for lite» (BFL) med støtte fra ExtraStiftelsen.

Tekst: Heine Vihovde Vestvik. Produksjon og layout: Hamar Media as avd. Idé Trykk.

Illustrasjoner: Heine Vidhovde Vestvik og Colourbox. 1. opplag 2000. Desember 2015.

GRAVIDITETEN

Elias sin historie begynner i 2008. Sarah, som var født med speilvendte organer, var nesten nyfødt og vi prøvde egentlig ikke å få barn så raskt igjen. Da Ruth sendte meg en SMS og fortalte at hun hadde en god nyhet tenkte jeg ikke et sekund på at et nytt barn var på vei. Jeg tenkte at hun kanskje endelig hadde vunnet noen kroner på et av de mange Flax-loddene vi stadig kastet bort penger på, eller at vi hadde fått uventet barnevakt for å kunne gå på kino eller kafe. Da vi møttes hadde Ruth et lurt smil og begge hendene bak ryggen «hvilken hånd vil du ha» spurte hun. Jeg valgte riktig hånd og fikk plutselig en graviditetstest fra en spent Ruth. Jeg så på den. To blå streker. Jeg kjente meg først stresset, så glad, så stresset igjen. To blå streker. Ingen tvil, en ny baby var på vei. «Jøss, hva i all verden gravid igjen?» Jeg så på Ruth, følte meg litt forvirret og satt ut av spill. «Ja, vi er visst det», sa hun med et stor smil. Hun virket oppriktig glad, og så fortsatt

på meg med det spente blikket. «Oi, ok, ja vel, ja vel da, gratulerer, så flott», sa jeg, «så bra, så bra!» Jeg slo armene rundt Ruth og ga henne en klem. Dette var uventet, men var det ikke egentlig bra? Vi kunne jo bare få de barna vi ville ha med en gang, eller? Kanskje var jeg mer bekymret enn vanlig. Sarah ville ikke ha sluttet med bleier engang før den nye ble født. Vi ville få to bleieunger! Tre barn i det lille rekkehuset, Ruth sin Nikolai medregnet. Følelsen av å ikke ha kontroll kom snikende.

Så kom adventstiden med alle sine arrangementer, og jeg glemte litt hva som var på gang. Men så, rett før jul, var vi på ultralyd hos samme gynekolog som vi hadde brukt for Sarah, han som da ikke hadde oppdaget at hun hadde speilvendte organer, men som nå hadde lært og visste hva han skulle se etter. Dette var i uke 5 og mest fordi Ruth trengte å få konstatert graviditeten og se hvor langt vi var på vei. Ruth var også nervøs på grunn av historien til Sarah, så vi var også

på ultralyd i uke 9 og uke 14. Litt i overkant mange ganger, tenkte jeg, ja selvsagt var det det. Det positive var at vi fikk et lite hint om at det kunne være en gutt. Jeg kjente glede med tanke på en sønn, til å spille fotball med, snakke karslig med. Men vi måtte vente til uke 18 for å få mer nøyaktige svar. Jeg kunne ikke helt forestille meg at det var noe galt med organene, men for all del, vi måtte være sikre. Sarah hadde tross alt en sjelden tilstand.

Vinteren begynte å gi slipp og jeg hadde begynt å synge litt for den lille om kvelden, selv om fødselen lå som noe som skulle skje langt inn i fremtiden. Men magen hadde begynt å vokse, og fra uke 12 av var det ganske synlig at vi var med barn igjen. Vi hadde fortalt den gode nyheten til slekten, og alle var glade for at alt foreløpig så bra ut på ultralyden.

En dag i mars spurte Ruth meg plutselig om jeg kom og

hentet henne på skolen før ultralyden neste dag. Å ja, det hadde jeg nesten glemt, ultralyden var i morgen. Neste dag dro vi til legesenteret. Dette var den 18. mars 2009. Nå var fosteret stort nok til at en kunne se organene tydeligere, og hvordan de lå plassert. Det var derfor med lett nervøsitet jeg hilste på gynekologen igjen. Jeg satte meg på stolen ved siden av Ruth, og tok henne i hånden. Nå skulle vi få sikre svar. Jeg lukket øynene, og pustet dypt. Nå gjaldt det. «La dette gå bra» sa jeg inni meg selv. Alle gode krefter måtte hjelpe til nå.

Gynekologen skrudde av lyset og satte seg på den vesle krakken, rommet var opplyst av det hvite lyset fra skjermen. Om få minutter ville jeg få bekreftelsen på at det vi hadde opplevd med Sarah, bare hadde vært et unntak, selvsagt, og at livet nå skulle normalisere seg igjen. Han startet undersøkelsen. Joda, det var et foster, og ja, det levde, det beveget seg.

Jeg pustet lettet ut. Så langt så bra. «Hvordan ligger organene i forhold til hverandre mon tro», han snakket til seg selv. «Skal vi se, hjertet ligger den veien, og magen samme vei ser det ut som - nei vent litt, magen ligger til høyre, men det ser ut som hjertet ligger på venstre side». Jeg frøs litt til i kroppen, og kjente en ubehagelig følelse av angst, ile gjennom meg. «Det kan tyde på at han har en liten speilvending kanskje. Det kan være helt ufarlig det altså». Jeg trakk pusten, det hørtes ikke farlig ut. Han fortsatte undersøkelsen og var stille i flere minutter før han til slutt sa: «Men ellers ser alt fint ut!» «Hjertet også?» spurte Ruth forsiktig. «Jo.» han ble stille. Jeg trykket hardt i hånden til Ruth, og hun trykket tilbake, som om vi kunne påvirke noe med det. «Der er venstre forkammer, der er høyre» sa han nesten spørrende, «ok skal vi se, jo, og der er venstre hjertekammer». «Jo, og der er høyre hjertekammer, er det ikke det?» «Er du sikker?» Ruth strammet til i grepet, spent. Hun hadde vært adskillig mer pessimistisk enn meg i forkant. Dette var en grunnleggende forskjell på oss, og som jeg ofte hadde undret meg over. Det var som hun automatisk gikk ut fra at ting ikke skulle gå hennes vei, at lykken ikke skulle stå henne bi, mens jeg på tilsvarende vis aldri satte spørsmåltegn, men regnet med at problemer alltid ville være tilfældige, lettløste og flyktige- og at det ville gå bra til slutt. «Jo, det ser slik ut for meg», sa han uten å ta blikket fra skjermen. «Takk», sa jeg inni meg og smilte til meg selv. Den mulige speilvendingen var en detalj. Jeg kjente meg sterk og lykkelig. Jeg var tilbake til normalen, slik jeg visste livet var. «Er det en gutt?» spurte jeg selvsikkert, jeg hadde blitt sikrere og sikrere på det var en liten sønn på vei. «Hm», han tok et siste vrikk på håndledet, «mon tro om du ikke har rett i det», mumlet han og smilte mot meg. En gutt, en egen sønn, min sønn, YES! Akkurat hva jeg hadde håpet på! Guttenavnet hadde vi allerede klart, han skulle hete Elias. Det var fin klang

i navnet, og jeg hadde dessuten en oldefar som het Elias. Men som sagt, mumlet han, «dere må få sjekket opp om det er en speilvending på sykehuset, jeg skal henvise dere dit». Gynekologen skrev noen ord ned på en lapp og ga den til Ruth. Jeg tok han i den butte hånden og nikket karslig til han.

TEGN PÅ LIV

Det var etter dette jeg begynte å synge for Elias hver kveld, jeg sang de gamle gjetervisene som jeg selv hadde lært som liten, «Eg gjette Tulla», og «Blåmann, Blåmann, bukken min». Jeg ville han skulle bli kjent med stemmen min, og musikken, hvis en kunne kalle det for musikk, jeg så for meg at dette betydde noe for båndet mellom oss. Jeg hadde munnen min helt inntil magen til Ruth slik at han skulle kjenne vibrasjonene

av lyden gjennom magen, selv om han ikke hørte

lyden. Jeg vet ikke hva han reagerte på,

men ganske umiddelbart etter at jeg

begynte med dette fortalte Ruth at

det ble liv i magen når jeg sang,

og at dette skjedde hver gang.

Jeg klappet også på magen og

plutselig en dag kjente jeg han

spente eller trykket tilbake,

som et svar til meg! Fra da av

hadde vi «fysisk» kontakt daglig,

og signalene hans ble stadig tydeligere

gjennom den tynne magen til Ruth.

Dette måtte han like på en måte, det var mer enn bare en refleks. Dette var lek.

Vi ble henvist til Stavanger Universitetssykehus for nærmere kontroll i forhold til den mulige speilvendingen, selv om dette kanskje bare hørtes ut som en delvis speilvending, det var neppe av stor betydning. Men vi måtte være sikre. Ruth hadde gruet seg litt til dette. Til tross for at alt stort sett så bra ut hadde hun hatt dårlige følelser for hva som kunne komme frem her. Jeg hadde jobbet hardt i flere uker for å få henne til å slappe av. Jeg hadde nesten lyktes, men det var en uro i henne jeg bare ikke fikk vekk.

SJOKKET

Jeg husker godt den dagen, 1. april 2009. Det var mildt og solskinn med litt tidlig varme i strålene. Det var en slik dag der alt gikk min vei. Ungene hadde sovet godt og alle var glade om morgenen. Leveringen i barnehagen gikk fint, og Nikolai sprang raskt avgårde for å leke med en kompis, Sarah tok en skive ut av matboksen og virket fornøyd. På jobben tikket flere gode nyheter inn, mye av det jeg hadde jobbet med hadde gått bra, det var optimisme. Med godt humør møtte jeg Ruth på venterommet utenfor ultralydavdelingen. Det satt flere andre par der, og jeg lurte litt på hvorfor de var der. De så tilsynelatende rolige og bekymringsfrie ut. Kunne det være de også hadde blitt henvist på grunn av noe, eller var det også vanlig ultralyd her? Kanskje det var noe alvorlig galt med fostrene deres? Jeg tenkte et sekund at vi heldigvis bare hadde en mulig speilvending som problem, resten hadde vi fått konstatert at var bra. Plutselig slo det meg, nå som alt går så bra, er det ikke typisk at noe går galt, som en skal få straff for at det har gått bra en stund? Jeg tok meg i det. Selvsagt var det ikke sånn! Hva var det for skjebnetro?

Vi ble ropt opp, satte oss ned, og begynte å fortelle om siste ultralyd. Det så stort sett normalt ut, og alt skulle være i orden, sa jeg, og dessuten er det en gutt. Han skal hete Elias sa jeg til slutt og legen kommenterte at det var et fint navn. Hun virket hyggelig, og det var god stemning. Ruth la seg ned, og jeg satt meg på stolen ved siden av henne. Legen skrudde på skjermen og rommet ble fylt av det hvite lyset. Det var et øyeblikk bare duren fra maskinen som lød. Jeg tok tak i hånden til Ruth, dette var jo bare en bekreftelse egentlig, av det vi tidligere hadde fått vite.

Vi så Elias på skjermen, og legen begynte å kommentere hva hun så. «Han ligger med hodet ned ja, to ben, to armer, ja, magesekken er der, ja, den er det væske i ja, hjertet er der, det slår ja, hm». Det ble en liten stillhet.

«Her er ikke alt i orden, det kan jeg se med en gang» sa legen. «Hva er det» spurte Ruth. «Hm, hjertet er ikke slik det skal være, la meg se» Jeg kjente pulsen steg raskt og klemte

hardt i hånden til Ruth. Kjære Gud, hjelp Elias, hjelp han, hjelp han, hjelp han! Dette kunne ikke være sant. Det kunne ikke stemme. Det måtte være et lite problem som lot seg ordne. Det kunne ikke være alvorlig. Verden var ikke sånn. Ikke for oss. Ikke for meg.

Legen ringte en kollega og under ett minutt senere kom en ny lege inn. Han hilste på oss og satte seg ned for å se på hjertet til Elias.

Jeg kunne se at Ruth hadde tårer trillende ned over kinnet nå. Den nye legen sa «Hjertet ser dessverre ikke friskt ut, det ser ut som han har en ganske avansert hjertefeil. Jeg er svært lei for det». Er dere sikre? Jeg hadde vansker for å tro hva jeg hørte. Legen svarte: «Selv om vi ikke er Rikshospitalet eller St. Olav, er vi ganske gode på dette og det vi finner her pleier stort sett å bli bekreftet når de undersøker videre der». Han så på meg, nesten litt stolt følte jeg, det var tydelig at de stolte på hva de så. Vi satt litt som paralyserte og stirret foran oss. Hva skjedde nå egentlig, jeg ventet på at legen skulle si noe positivt. Isteden fortsatt hun: «Dette må sjekkes videre på St. Olav, jeg har ikke vært borti akkurat dette tidligere, men for meg ser det ut som noe som vil kunne kreve flere operasjoner». Ruth spurte med skjelvende og spak stemme: «Men vil han overleve?» Jeg kikket på henne, overrasket over spørsmålet. «Det er jo alltid en risiko med operasjoner, sa legen i en oppriktig og medfølelse tone, men dere må dra så raskt så mulig til St. Olav, i Trondheim, og få dem til på se på han. Kan dere dra i dag?» Jeg så på henne, forvirret, hva mente hun, allerede i dag? Stod det om liv og død? Nei, jeg tror ikke vi kan dra før i morgen svarte jeg.

«Da må dere dra i morgen», sa hun. Ok, tenkte jeg, så det er såpass alvorlig dette, en må bare rydde alt til side. Vi reiste oss sakte opp og tok på jakkene, legen ga Ruth en liten klem, og et stryk på ryggen, og tok meg fast i hånden og sa farvel. Jeg tok Ruth i hånden. På vei ut fikk jeg bestilt billetter i skranken.

Ute skinte sola, vi gikk sakte mot bilen. Hva var dette - en vond drøm? Hva skjer? Jeg prøvde å summe meg og prøvde å

finne den rette tingen å si. Ruth virket lamslått! Vi går en liten tur opp på Våland sa jeg og tok tak i hånden hennes. Ruth begynte å gråte, jeg trøstet henne mens vi gikk. «Dette går nok bra skal du se», sa jeg. Dagen var fin, men for oss var den helt ødelagt. For Ruth var nyhetene som et dødsbudskap, en bekreftelse på at det hun hadde hatt på følelsen stemte. Det var det jeg følte på meg hulket hun, jeg visste det var noe galt, jeg visste det! «Dette kan fortsatt gå bra, Ruth, det vil nok gå bra» sa jeg og strøk henne over ryggen, hun gråt i store hulk, ekte gråt. Så nå skulle det gå litt dårlig med oss. Jeg burde ha skjönt det, dagen var litt for bra til å være sann! Jeg tenkte et sekund at jeg var blitt forberedt til dette, for går det for bra, kommer det som regel alltid en nedtur.

La oss i alle fall vente med å sørge til de har sett på han på St. Olav i Trondheim sa jeg med blanding av håp og overbevisning, Jeg kjente meg litt stresset for at jeg ikke greide å få Ruth til å slutte å gråte, jeg ble ukomfortabel og kjente håpløsheten over at jeg ikke kunne si noe som hjalp. Det var fortilvende. Det slo meg et sekund at jeg selv ikke gråt. Jeg hadde nok fremdeles tro på at dette skulle gå bra, det var ikke grunn til å gråte nå, dette kunne gå bra, tenkte jeg. Vi kjørte tilbake til huset og jeg hentet ungene. Jeg prøvde å være som vanlig, og jeg tror ikke ungene merket noe på meg. Ruth lå i sofaen, jeg lot henne ligge i fred, og tok med ungene til lekeplassen.

Den kvelden kjælte jeg ekstra lenge med magen til Ruth, sang «Blåmann» og flere andre sanger om og om igjen, klappet og strøk, og kjente små bul under huden, han hørte meg. Han var livlig som i går kveld, han var seg selv lik, tenkte jeg før jeg sovnet til slutt.

Jeg sov bare fire timer den natten, men følte meg underlig uthvilt da vi stod opp klokken fem. Vi hadde ordnet barnefri, kunne slappe av, lese en avis og snakke sammen. Jeg følte meg enda sikrere på at legene ved St. Olav ville finne en løsning for Elias, at det ville gå bra! Vi landet på Værnes i overskyet vær og tok flybussen til sykehuset. På venterommet kjente jeg trettheten komme sigende. Da vi til slutt ble ropt

opp, hadde jeg nesten duppet av i stolen. Vi fortalte legen i korte trekk om funnet fra i går, og ga henne papirene vi hadde med. Så begynte hun med ultralydundersøkelsen. Denne gangen tok jeg Ruth i hånden med en gang og holdt den fast. Legen forstørret bildet av Elias sitt hjerte for oss, det så ikke helt normalt ut, nei. Det så ut som han hadde ett stort og ett lite kammer istedenfor to store, og kun to små hjerteklaffer, det er de som skulle sørge for at blodet ikke renner feil vei. Tiden gikk, hun kikket og kikket. Etter nærmere en time ringte legen på en kollega. Sakte gikk det opp for meg hvor komplisert et hjerte er. En mannlig lege kom også denne gang som ved forrige undersøkelse, de ble sittende å diskutere lavmælt foran skjermen. Hun pekte, han nikket, det var lite jeg forstod av samtalen, språket var for medisinsk for meg, det hørtes nesten bare latinsk ut. Jeg lette isteden etter spor av optimisme eller avslappethet i tonen i mellom dem, for å på den måten prøve å finne ut hvordan det så ut for Elias. Det var ikke lett, men jeg fikk følelsen av håp i stemmene deres. Da de var ferdige nikket de samstemt og den mannlige legen tok oss i hånden, nikket, og gikk ut av rommet.

Legen henvendte seg så til oss, lette litt etter ordene, det var tydelig at det hun skulle forklare var komplisert. Så snudde hun seg, tok frem en modell av et hjerte og viste oss hvordan det vanligvis fungerte, som om vi var studenter. Så var det Elias sitt hjerte. Hjertekamrene var vanskelige å skille fra hverandre. Hjertet virket delvis speilvendt. Det var usikkert om klaffene fungerte skikkelig. Dette var verre enn jeg trodde. Jo, det kunne la seg operere, mest sannsynlig ville det innebære tre separate operasjoner, den siste når Elias var blitt to år. Puh, jeg pustet ut. De gjennomførte ca. 8-10 slike operasjoner hvert år ved Rikshospitalet. Det var visstnok nærmest en rutineoperasjon. Den siste måtte gjennomføres etter to år fordi hjertet vokste. Det var ganske høy risiko forbundet med operasjonen, men de fleste overlevde. Ok, jeg pustet ut, dette var mer enn hva jeg hadde forestilt meg, men fremdeles med mulighet for at det kunne gå bra. Jeg klemte hånden til Ruth, hun klemte tilbake. Han ville overleve dette. Jeg pustet ut, svett i pannen.

SPØRSMÅLET OM ABORT

«Så hva vil dere gjøre?» Spørsmålet kom overraskende på oss begge. Hva ville vi gjøre, hva mente hun? Vel, hun forklarte, de fleste valgte faktisk å ta abort i lignende situasjoner. Kanskje de ser for seg et liv med et pleietrengende barn, hun kunne ikke si det sikkert. Men også foreldre som har fostre med mindre alvorlige problemer enn hva vi hadde, valgte ofte abort, føyde hun til. Hm, hadde hun ikke akkurat sagt at det mest sannsynlig ville gå bra? Abort? Nå følte jeg nesten et sekund at de la opp til at vi skulle velge abort. Hva ville hun anbefale? Ruth så bekymret ut. Svaret vi fikk skremte meg. «Dere må selv bestemme dette, jeg kan bare si at det er helt ok uansett hva dere velger, og jeg vil ikke påvirke dere i den ene eller andre retning». Dette var jeg lite forberedt på. Skulle vi ta et valg om Elias skulle få prøve seg på livet eller om vi nå skulle sette en stopp for det? Jeg kjente på at jeg ikke ville være den ansvarlige her. Men ingen tok ansvaret fra oss, det var tydelig at praksisen var å i størst mulig grad overlate dette til foreldrene. Jeg så på Ruth, og skjønnte hva svaret ville bli. Jeg var enig. Elias skulle få sin sjanse. Livet selv måtte bestemme dette. Valgte vi abort ville vi bare bli sittende i ettertid og tenke på hvordan det kunne gått. Vi vil gjerne fortsette svangerskapet, sa Ruth. Legen nikket anerkjennende, «ja det er bra det, da setter vi opp ny ultralyd her om en måned», smilte hun, som om hun var enig i valget vårt.

På flybussen mot Værnes sovnet jeg, og hadde en kort drøm om at vi var på ultralyd, var glade, og at alt var i orden med Elias. Jeg våknet brått og følte meg oppstemt, som om drømmen stemte overens med virkeligheten. Jeg fortalte om drømmen til Ruth, hun tok imot den som gode nyheter. Men inni meg tenkte jeg videre, når vi får et slik valg av legene, kan det også gå galt. Kunne dette virkelig gå bra, eller ville Elias kunne dø? Jeg hadde følt et øyeblikks lettelse

ved denne tanken om at naturen tok avgjørelsen for oss og at vi kunne prøve på nytt senere, når det passet bedre. Skyld og skamfølelse bredte seg i kroppen, og jeg kjente meg varm i ansiktet. Hva var det jeg satt her og tenkte? Selvsagt ønsket jeg at Elias skulle greie seg! Jeg fnyste over meg selv og så ut på skumringen som bredte seg i landskapet.

UVANLIGE HVERDAGER

I ukene som kom ble det stadig mer strevsomt å ta seg av Sarah og Nikolai. Vi jobbet mye med å prøve å være i et ok humør overfor dem, samtidig som jeg følte et ansvar for å støtte Ruth. Vi hadde begge mindre krefter og kortere lunte enn vanlig. Det tok også litt tid før vi begge greide å slappe litt av og stole på hva legen hadde sagt.

Jeg brukte ledige stunder til å klappe på magen til Ruth, og snakke til Elias. Han fikk også mye kos av Ruth. Av og til kunne Ruth kjenne han snudde på seg, og stadig oftere bulte det tilbake når jeg trykket inn, det var tydelig liv i han! Etter flere uker var vi såpass optimistiske igjen at vi kjøpte en flott, rød tvillingvogn. Sarah ville fremdeles ha behov for vogn av og til når Elias ble født, og slik kunne vi gå med dem begge. Men etter at jeg hadde montert den, slo det meg, ville han være sterk nok til å være i en vanlig vogn? Sove ute? Neste gang vi dro til St. Olav hadde våren farget trærne grønne, og snart var det 17. mai. Da flyet rullet ut for

takeoff, var solen allerede kommet opp. Jeg følte meg mer uthvilt og klar for ultralyd nå enn sist. Den samme legen tok imot oss. Jeg hadde vært inne på tanken om at det kanskje hadde skjedd en forbedring siden sist og at feilene hadde reparert seg selv, ja, jeg hadde rett og slett fått det for meg at det ville komme oppløftende nyheter. Legen var stort sett stille, i dyp konsentrasjon, mens hun undersøkte. Hun sa at

Elias hadde vokst, og at det var liv, han beveget seg til og med litt rundt og skapte bry for legen som ikke fikk sett hjertet så lenge hun ønsket fra alle vinkler. Det var noe komisk med dette. Vi smilte litt alle tre, det var også betryggende at det var livsgnist i han. Til slutt endte hun med å konferere med den samme legen som sist, lavmælt foran skjermen. Nyhetene etterpå var ikke helt de jeg hadde håpet på. Istedenfor en forbedring, fant legene en ny diagnose på hjertet. «Ok, er det en bedre diagnose enn den forrige?» undret jeg. Legen, som fortsatt hørtes optimistisk ut, kunne forklare at det var en diagnose i tillegg til den andre. «Ser du for deg en annen operasjon, med andre prognoser da?» spurte Ruth. «Nei, ikke noe forandring på det», sa hun kontant, «han må ha de samme operasjonene uansett, men nå vet vi litt mer hva vi har i vente». «Skal han opereres her?» spurte jeg. Hun svarte at denne type operasjoner bare utføres på Rikshospitalet så alle inngrep må gjøres der.

Da vi gikk, la hun vekt på det positive i at han hadde vokst og virket ellers frisk og rask. Det siste hadde jeg vel tatt for gitt, men nå gikk det opp for meg at det godt kunne vært annerledes. Jeg fikk en følelse av at det, til tross for den nye diagnosen, hadde gått rimelig bra i dag. På flyet hjem tenkte jeg på om Elias følte det kilte litt i magen når flyet tok av. Jeg klappet på magen til Ruth, tok en sup kaffe og myste mot solen som var på vei ned. Dette hadde vært en bra dag likevel.

Den siste turen til Trondheim var i månedsskiftet mai/juni. Etter å ha sett Elias bevege seg rundt på skjermen, noe som alltid var like forbløffende å se på, satte vi oss ned med den samme legen. Resultatet var utrolig nok enda en ny diagnose. Elias hadde tre typer hjertefeil. Men legen mente overraskende nok fortsatt at den samme operasjonen og de samme oddsene fremdeles gjaldt. Da vi skulle gå, ønsket hun oss lykke til og ga oss et varmt håndtrykk. Med bildene av Elias, både i svart-hvitt og i 3D, på innerlommen, bestemte vi oss for å spasere inn mot sentrum.

På Værnes traff jeg på sjefen min, hun hadde vært i møter i Trondheim. Det var kjekt å se henne, og godt å få fortalt litt hvordan det gikk med Elias, og la henne ta litt del i historien vår. Etter det treffet forsvant det som var av dårlig samvittighet

for å være en del borte fra jobb i denne perioden. Sjefen hadde vist full forståelse for alvoret i situasjonen.

Jordmordkontroll noen uker sener viste at Elias fortsatt vokste. Ruth kjente mer og mer liv, særlig på kvelden. Vi fortsatte med sang og lek i sofaen, det virket som han aldri ble lei av å presse tilbake på de myke klappene og trykkene på magen. Dagene gikk som vanlig, men uroen ga seg ikke.

BRYLLUP

Sommerens store prosjekt var bryllupet vårt den 27. juni. Det var sjeldent varmt og fint ute denne dagen, og seremonien var høytidelig og fin. Kanskje Elias følte høytideligheten også, tenkte jeg, eller likte musikken fra orgelet?

Neste dag dro vi på bryllupsreise. Planen var enkel, en kjøretur til Danmark. Vi dro til Svendborg, sola skinte og vi dro til en strand for å bade. Ruth vasset uti med magen struttende ut, og Elias fikk sitt første saltvannsdyp. Vi overnattet på en gammel herskabelig og idyllisk herregård et stykke unna byen. Der skulle vi, utrolig nok, få være helt alene. Men følelsen av å være alene ble plutselig veldig overveldende, og da jeg hadde lagt meg for å sove, greide jeg ikke å slutte og tenke på hva som ville skje hvis noe skulle hende her ute? Hva hvis Ruth plutselig ble dårlig eller fikk rier? Jeg kjente angsten bre seg, vi var en sårbar liten trio.

FLERE DÅRLIGE NYHETER

Ruth hadde flere ganger i løpet av bryllupsreisen sagt at hun følte magen ikke vokste så mye lenger, hun ble mer og mer sikker på at ikke alt var som det skulle. Da vi tok kontakt med sykehuset etter hjemkomst, viste det seg at det hadde skjedd en glipp. Vi skulle ha blitt innkalt tidligere, så vi fikk en time med en gang.

Ruth fortalte at hun var litt bekymret for veksten, jeg var litt bekymret selv også. Jeg tenkte at nå hadde vi jo hatt det så bra, skal det gå dårlig igjen nå? Legen fortalte at Ruth sine antagelser stemte, han var kanskje litt liten. Jeg klemte henne i hånden. Men det skulle bli verre. Her har det skjedd noe, sa hun- litt til seg selv, mens hun fortsatte å studere nærbildet

av hjertet. «Det ser annerledes ut enn forrige gang, jeg tror dere bør dra til Oslo å sjekke det opp, det er jo der dere skal føde». Ruth klemte hardt i hånden min, jeg kjente pulsen steg igjen. Nei! Ikke mer nå, ikke igjen! Legen så på oss og spurte: «Kan dere dra i dag?» Spørsmålet overrumplet meg igjen, i dag? Var det så alvorlig?

Er det noe farlig? Kan det opereres? Hva er det som har skjedd? Ruth var spak i stemmen. «Jeg kan ikke si noe om hvor farlig dette er», sa legen «jeg tror nok kanskje det kan opereres, men det må vi la spesialistene på Rikshospitalet vurdere». Vi stirret stumt mot Elias på skjermen. Hva ville skje nå, hvor omfattende ville operasjonene bli, og hvordan ville han bli preget av dette. Ville han være svak? Vil han kunne gå? Vil han være sengeliggende? Hvordan ville livet hans bli? Spørsmålene surret rundt i hodet mitt og jeg kjente meg motløs og sank litt i kroppen. «Vi får ikke fikset barnevakt så fort», sa Ruth, «Da må dere dra så tidlig som mulig i morgen», svarte legen, «jeg beklager». Hun så på oss. «Jeg

kan ikke gi dere alle svarene, men de vil kunne gjøre det på Rikshospitalet. Dere må pakke med tanke på at de vil sette i gang fødselen». «Skal vi være der helt til august»? Ruth så på legen. Det var fremdeles tidlig i juli. «Jeg vet ikke, men ta med litt bagasje i tilfelle», svarte hun.

Ruth ringte sin mor og fortalte hva som hadde skjedd. Hun var overraskende rolig. Jeg ringte jobben og sa jeg ikke kunne komme i morgen, og muligens ikke på flere dager. Jeg ville ikke avsløre at situasjonen for oss og Elias var blitt mer usikker, og sa bare at vi skulle på en ekstra sjekk. Det var noe med den nærheten som ville oppstå da, medfølelsen en fikk fra noen som en egentlig ikke kjente så godt. Det var ukomfortabelt på en måte. Jeg ønsket heller ikke å være en som blir trøstet, jeg er ikke noe god til å ta imot medfølelse fra andre, jeg foretrekker å ha rollen som sterk.

Dette var det andre sjokket vi hadde fått til nå i løpet av graviditeten. Vi hadde giftet oss og hygget oss på bryllupsreisen, mens Elias var blitt sykere. Kunne vi ha

gjort noe med dette hvis vi hadde visst, undret Ruth. Hun var fortvilet, men gråt ikke. Det hun hadde hatt på følelsen fikk hun en enda sterkere tro på at også ville skje i virkeligheten. Vanligvis pleide jeg å argumentere mot henne med at hvis en hele tiden føler på seg at noe galt vil skje, vil det jo stemme en del ganger, uten at det beviser at følelsene kan forutse noe som helst. Men nå orket jeg ikke. Jeg syntes bare synd på Ruth.

RIKSHOSPITALET – HÅPET BLIR MINDRE

Vi ankom Rikshospitalet litt over ni neste morgen - trøttest, men fremdeles med en god porsjon mot. Det fantes vel en løsning på dette også, og det var her, på det beste sykehuset i Norge de ville finne den. Jo mer jeg tenkte på det, desto sikrere følte jeg meg. Etter en liten time kom vi inn til en erfaren spesialist. Han var ordknapp, og virket travel så det ble ikke sagt så mye i løpet av undersøkelsen. Legen satt og gransket hjertet stille, tiden for gode nyheter rant ut. Dette så ikke bra ut, det skjønte jeg på stillheten i rommet. Legen snudde seg mot oss.

«Det ser ut til at tilstanden siden dere var på St. Olav er forverret. Jeg har oppdaget en lekkasje mellom hjertekamrene», han forklarte situasjonen nøye. Legen så på oss. «Dette ser ikke bra ut», sa han med alvor i stemmen. Tårene rant stille nedover Ruths kinn, og hun trykket hånden min hardt. Jeg satt stille og trykket tilbake, kjente meg uvel. «Det er mulig å få til en operasjon slik at han kan leve på ett hovedkammer, men jeg må si at sjansene for at dette skal gå bra er betydelig redusert i forhold til hva dere har blitt forespeilet på St. Olav». Ordene hang i luften i det mørke rommet. Hele denne tiden hadde jeg trodd dette skulle gå bra. Nå var alt snudd på hodet. «Hvor store er egentlig sjansene nå»? spurte jeg, i håp om å få et svar vi kunne trøste oss med, et svar som kunne gjøre livet levelig for oss de neste ukene før fødselen. «Jeg kan ikke si det sikkert, men de er ikke så store», sa han mens han fremdeles kikket på skjermen uten å gi meg svaret jeg hadde håpet på. «Så lenge han er i magen har han det bra. Problemet er når kroppen skal gå for egen maskin etter fødselen».

Fødselen, som setter i gang livet, skulle altså sette i gang døden for Elias? Jeg knep øynene sammen. Jeg kjente meg fortvilet, nå så det mørkt ut, dette var langt dårligere enn jeg hadde forestilt meg. Nå trengte vi et mirakel.

Legen ville ikke sette i gang fødselen nå, det var bedre at han ble så stor som mulig for å være sterk til operasjonen. Derfor reiste vi hjem igjen samme dag. Jeg satt stille og så den røde solen gå ned i vest mens flyet peilet seg inn på Sola flyplass. Ruth satt med øynene igjen, men jeg visste at hun ikke sov.

Var det en mening i at Elias ikke skulle leve? Tanken på at Gud nok ikke grep inn i våre liv direkte lå hele tiden i bakhodet. Der var også tanken på at han kanskje slett ikke fantes. Jeg så det for meg, hvordan jeg klamret meg til noen drømmer og fantasier, men at alt egentlig bare var atomer og fysiske lover? Jeg følte nesten litt lettelse ved å tenke slik.

Etter dette mistet Ruth mye av håpet og jeg tror hun brukte dagene til å forberede seg på det verste. Mitt motto nå var at så lenge det er liv, er det håp. Jeg hadde fått meg en knekk og mer tvil, men håpet levde ennå i meg.

«Det var egentlig litt flaks at vi ble glemt av sykehuset» sa Ruth en kveld vi satt og så på TV, «ellers ville bryllupet og bryllupsreisen blitt helt ødelagt». Det var en kynisk tanke, men ingen ond tanke – og det var helt sant. Det ville ikke hatt noe å si for Elias, det var ingenting vi kunne gjøre fra eller til uansett, det var bare venting som gjaldt. Hadde vi visst det vi nå visste, ville vi ikke hatt tankene med oss hverken foran presten eller på turen. Hun hadde rett i det.

EN SOMMERFERIE NÆR SYKEHUSET

De siste tre ukene før termin måtte vi oppholde oss i Oslo. Elias skulle sjekkes flere ganger og vi måtte være parate i tilfelle han kom før termin. Sommerferien var med andre ord fastlagt. Vi hadde valget mellom å bo på Rikshospitalet eller finne noe selv. Med to små barn med på lasset var valget enkelt. Vi måtte finne noe selv. Vi fikk tak i en stor leilighet i Bogstadveien.

Trikken mot sentrum gikk rett utenfor bygården, og det var stor stas for både Nikolai og Sarah å sitte på disse bråkete vognene nedover mot sentrum. Vi nøt finværet i nærliggende parker. Det var flere gode dager, og ofte tok jeg meg i å glemme hvorfor vi egentlig var her, at dette ikke var en ferie vi hadde valgt selv, og at vi hadde noe dramatisk i vente. Men det er noe med å ha unger, en får ikke helt tid til å gå rundt og gruble for mye. Ble jeg litt fjern, fikk ungene meg raskt tilbake igjen. Det var egentlig bra at det var slik.

En liten uke før termin fikk vi låne et stort gammelt hus på Rødtvet. Det var godt å ha hage rundt seg i det varme været. Mine foreldre bodde også med oss. De hjalp oss med ungene, noe som gjorde at Ruth og jeg kunne prøve å slappe av med turer i området og langt inn i Nordmarka. Det var lite bevegelse i Elias nå, og det virket ikke som turene ville sette i gang fødselen. Ruth kommenterte stadig at hun syntes det var mindre liv nå enn det hadde vært med de andre to. Han er vel litt slapp, og med det hjertet, er det vel naturlig tenkte jeg. Det var et dårlig tegn. Lite liv er ikke bra rett før en fødsel.

DEN SISTE ULTRALYDEN

Den 7. august skulle vi ha siste ultralydundersøkelse før fødselen. Jeg håpet inderlig at de fant en god medisinsk løsning nå på slutten, at et mirakel ville skje, det begynte virkelig å haste. Men etter å ha undersøkt Elias grundig, satte legene seg resignert tilbake. Professoren og spesialisten, med all sin erfaring, kunne ikke finne en god operasjonsløsning for han. De diskuterte lavmælt, trakk pusten og så på hverandre. Nei, den beste løsningen var å se når han kom ut, sa professoren. Uroen bredte seg. Dette var ikke gode nyheter! Spesialisten hastet videre mens Professoren ble sittende litt. Selv om han ikke kunne gi oss noe klart svar, vurderte han at det var for risikofullt å la Elias komme til verden når som helst. De ville gjerne ha en kontrollert fødsel, de trengte å vite at det var kirurgisk ekspertise tilgjengelig. Det ble derfor bestemt at dato for innleggelse skulle være 10. august.

Neste dag dro Ruths mor og kjæresten med ungene over fjellet tilbake til Haugesund. Det var med en bekymret mine

jeg vinket farvel. Turen hjem var lang og jeg så for meg i et glimt at en ulykke skulle inntreffe. Hvis alt gikk galt nå, stod vi igjen uten barn. Jeg ristet av meg den grufulle tanken. Det var uansett litt trist å ta farvel, den lille ferien var slutt nå. Det hadde vært gode øyeblikk, men nå på slutten hadde jeg mistet noe av gnisten med ungene. Dessuten var det noe med at nå var det bare alvor igjen, klokken tikket ubønnhørlig ned mot det forestående.

FØDSELEN

Mandag var tiden inne for å dra til Rikshospitalet, vi dro direkte til fødeavdelingen. Ruth ble raskt undersøkt av en jordmor, og til tross for at hun hadde hatt en del sterke kynnere de siste dagene, kunne de slå fast at hun knapt hadde noen åpning i livmorhalsen. De ville prøve å legge inn en ballong for å se om det kunne få i gang fødselen. Deretter dro vi hjem med beskjed om å komme tilbake hvis Ruth følte noe var på gang. Problemet var at vi ikke hadde noe hjem akkurat nå, vi hadde regnet med å bo på sykehuset så lenge vi måtte. Heldigvis hadde vi fremdeles nøkkelen til leiligheten i Bogstadveien, så vi kjørte dit, gikk inn og slo oss ned i sofaen. Jeg spurte Ruth hele tiden hvordan det gikk, det eneste som skjedde var at ballongen datt ut. Til slutt gikk vi og la oss, Ruth fremdeles med kynnere, men ikke så mye at hun ikke sovnet.

Neste morgen; fremdeles ikke tegn til at Elias var på vei. Vi pakket allikevel sammen og dro opp til Riksen. Ruth ble skrevet inn på fødeavdelingen, og etter kort tid kom jordmoren som skulle hjelpe oss gjennom fødselen. Hun virket solid og folkelig og vi fikk raskt tillit til henne. Jordmoren forholdt seg veldig naturlig og normalt til oss, det virket nesten som hun ikke tok problemene til Elias så tungt, og det smittet litt over på meg. Dette naturlige og normale - jeg glemte en liten stund litt hva som ventet, og gledet meg til fødselen, omgivelsene og situasjonen gjorde meg spent, på en litt oppstemt måte. Gledet meg til å få sett han, og ikke minst, få fikset han. På den andre siden slo tanken meg, ikke kom ut Elias, bli så lenge så mulig der inne, der det er trygt og varmt.

Kanskje følte han noe av det samme for han lot vente på seg. Han lå rett vei, og det var litt liv i han, men det så ikke ut som han ville ut. Ruth ble undersøkt igjen, men nei, det skjedde ikke så mye nå heller, Ruth fikk en modnings-tablett. Vi spiste litt lunsj, leste noen aviser og prøvde å slappe av. Nærmere middagstid satte jordmoren inn enda en tablette før hun gikk av skiftet sitt, overrasket over den manglende progresjonen. Det er akkurat som om han ikke vil ut kommenterte Ruth med et smil. Det kan jeg godt forstå, sa jeg, og hun nikket. En ny jordmor kom på vakt, jeg følte straks mer distanse til henne og lengtet litt etter den første jordmoren. Det var vel kanskje slik at den første man traff knyttet en seg mest til. Da klokka nærmet seg 18, uten at noe skjedde, begynte jeg å se for meg en fødsel om natten likevel. Det var litt dumt, for Ruth var ganske sliten allerede. Kreftene hennes rant sakte ut.

Kvelden gikk, og til tross for alle forsøkene på å starte fødselen, tikket klokken mot elleve uten at Elias kom. Jordmoren gikk av vakt og ønsket oss lykke til og sa samtidig at hun håpet vi var ferdig til hun kom tilbake, som en spøk med god mening. Ja det ønsker vi også, nikket jeg tilbake med et kunstig smil.

Det gikk mot midnatt og jeg slet med å holde øynene oppe. Jeg fant en ekstraseng og satte den ved siden av Ruths. Jeg må ha sovet flere timer for da jeg slo opp øynene var det lyst. Ruth satt oppreist i sengen og strøk på magen. Hun hadde kanskje rier, hun var ikke sikker. Jeg hentet litt kaffe og ble stående og stryke Ruth på ryggen, det hjalp mot smertene. Hun prøvde å reise seg, gikk på do og greide så vidt å gå tilbake, det var tydelig at nå var det noe på gang.

Til vår glede kom den første jordmoren på vakt igjen, og hun var overrasket over å finne oss på samme rom, med babyen fremdeles i magen. «Men denne gangen», sa hun, «denne gangen skjer det, nå skal vi få han ut!»

Det ble bestemt at de skulle ta vannet, for å få skikkelig progresjon, Ruth var allerede nesten blitt for sliten for fødsel.

Legen kom inn, tok frem noe som lignet på en strikkepinne og gjorde det han skulle på noen sekunder. Det rant ut en liten skvett fostervann. Nå var det ingen vei tilbake, fødselen var i gang. De ga Ruth drypp og da tok det ikke så lang tid før riene kom.

Riene ble kraftigere. Det ble bestemt å gi lystgass, Ruth ble kvalm av det og brakk seg, likevel ga sykepleieren henne mer. Hun fikk beskjed om å puste rolig. En alarm pep hele tiden, Elias hadde litt lav oksygenmetning. Men når Ruth pustet rolig steg den igjen, og alarmen sluttet å pipe. Vi fokuserte på det begge to, kikket på tallene, lyttet etter alarmen. Ved neste sjekk sa jordmoren med en gang: «Nå er vi i gang, jeg kjenner hodet hans, nå kommer han!», og så ropte hun ut døren: «Nå føder Vestvik!» Hun trykket raskt på en knapp på veggen over sengen til Ruth, og flere kom raskt til. Etter all venting kom han likevel brått på. Fødselen var i gang. «Nå ser jeg han», sa plutselig jordmoren, jeg kikket frem, og der kunne jeg også se hodet. Oksygenalarmen gikk igjen, og jordmoren brukte nå all sin erfaring for å få Ruth til å presse, til å holde rytmen, og ikke stresse med alarmer og tall. For han måtte ut nå, det hastet. «Press helt rolig, kom igjen, ta i, nå! Og nå!» sa hun høyt og bestemt. Nå gikk det heldigvis fort. Elias ga fra seg et lite skrik idet han ble løftet opp av jordmoren. Han hadde øynene åpne et lite sekund og fikk seg et første lite glimt av verden. Han var blek og med litt blod på seg. En annen jordmor skulle klippe navlesnoren, det var ikke tid til at jeg gjorde det. Da det var gjort reiste hun seg raskt opp og tok Elias med seg ut døren. Det ble et øyeblikks stillhet. Ruth fikk noen medisiner for å stoppe blødningen, og la seg tilbake i sengen. «Han hadde øynene litt åpne, og han skrek litt, det er litt liv i han», sa jeg med litt optimisme. «Ja», sa Ruth og smilte trøtt mot meg, glad for at fødselen i alle fall hadde gått raskt da den først startet. Nå var det venting igjen, vi så mot døren, spent på om det kom noen nyheter om Elias. Jordmoren gikk ut for å sjekke hvordan det stod til med han. Da hun kom inn igjen fortalte hun at de hadde stabilisert han, at det var liv i han, og at han pustet, men at han kanskje så litt svak ut. Hun sa det på en måte som ga meg et øyeblikks håp om at

alt likevel ville gå bra, at det hadde skjedd et mirakel. Kanskje det var dette hverdagslige i stemmen hennes jeg reagerte på, eller kanskje jeg bare tolket henne slik ubevisst. Men kunne det være han var sterkere og friskere enn forutsett? Jeg kjente håpet blusset opp igjen.

Så fikk vi se dataene fra fødselen, og måtte signere noen papirer. Elias kom til verden klokken 10.02 den 12.8.2009, han veide 2620 gram, og var hele 47 centimeter lang. Lengden var normal, men vekten lav. Apgar-scoren var også lav. Det lovet ikke bra, jeg husket Sarah som hadde hatt 9 og så 10 etter noen minutter. Elias lå langt under dette. Vi fikk beskjed om at vi snart ville få se han, men at det var litt arbeid igjen for å få han helt stabil. Det var da svært, tenkte jeg, så lang tid det tok da.

NYFØDTINTENSIVEN

Det var maskiner og utstyr overalt, og i et stort glassbur i det ene hjørnet kunne legene konferere og samtidig ha oversikten over alt som skjedde. Der lå Elias- i en stor kuvøse, den så avansert ut, med flere slanger som gikk inn. Han hadde øynene igjen, som om han sov. Han var liten og spe. Jeg så med en gang at han lignet på meg, noe Ruth også kommenterte. Elias hadde en stor slange som så ut til å gå inn i nesen, med masse plaster rundt på kinnene og i pannen. Det var en svær gul maskin ved siden av senga, det hørtes ut som den pumpet luft. Elias trengte visst pustehjelp likevel. «Hei», sa Ruth mykt, og strøk han over kinnet, hun var blank i øynene. Så fin han er, så liten, men så velskapt! Tenk at han ikke var frisk, han så jo helt perfekt ut. Jeg strøk han også over kinnet,

men da rykket han brått til i den vesle kroppen. Han kjente det, tenkte jeg, han skvatt litt og jeg fikk straks litt dårlig samvittighet for kanskje å ha skremt han. Ruth klappet ømt på han, og han rykket litt igjen i kroppen, men hun fortsatte å stryke han over hodet og håret, og han lå rolig. En lege forklarte oss hva de hadde gjort. De hadde måttet stabilisere pusten til slutt, da det ikke så ut som han greide å puste selv, og han fikk medisiner som både hjalp på blodsirkulasjonen og var smertestillende. Medisinen gjorde han ekstra sensitiv i huden, det var derfor han rykket til da vi tok på han.

«Det er mer som en refleks», sa legen, «han blir ikke skremt av det». «Men bare vær litt forsiktig i kontakten med han, stryk han varsomt». Hun fortalte videre at planen var å bruke dagen på å undersøke han for operasjonsmuligheter, det var for tidlig å si noe om det nå. Det første de skulle gjøre var en ultralyd-undersøkelse, den kunne gi mange svar, mente hun. Vi ble stående med han en lang stund, og kjælte med han, så forsiktig vi kunne, før jeg til slutt sa at han sikkert burde få litt ro før undersøkelsen. Ruth var enig og vi gikk og satte oss tilbake på rommet. «Han var i alle fall stabil», sa jeg til Ruth. Men det virket ikke så lovende dette, tenkte jeg. Lille Elias, stakkars, hvordan skal dette gå, hvordan skal det gå med deg?

BARSELAVDELINGEN

Vi ble overført til et annet rom, det rommet vi hadde sovet og født i føltes plutselig tomt og anonymt, og jeg kjente jeg ville ut derfra, gå og kjøpe en kaffe i kiosken, få litt luft...

Vi tok heisen ned til 1. etasje, begge to ganske tause. «Så fin han var», sa Ruth stille, mens hun så ned. Jeg så på henne. Hun følte sikkert kjærligheten til han enda sterkere enn hva jeg gjorde. Hun hadde hatt han i magen i ni måneder. Nå lå han der, ute av stand til å puste selv, men vakker og vel-skapt. Jeg syntes så synd på henne. Vi kjøpte kaffe i kiosken og gikk ut i solen. Det var en fin sommerdag. «Det så jo ikke så bra ut, akkurat», sa jeg ut i luften. «Nei», sa Ruth, uten betenkningsstid, «jeg synes ikke det så bra ut jeg heller».

Det nye rommet vi hadde fått, var av alle steder på barsel-avdelingen, som om alt var normalt med oss, kommenterte jeg med en viss sarkasme.

Da vi hadde pakket ut det lille vi hadde, gikk vi opp igjen til Elias. De var ferdige med den første ultralyden nå, og en svensk sykepleier stelte han, regulerte litt på medisinen og sjekket slangene. Hun var ung og sympatisk, vi fikk begge raskt tillit til henne. Hun fortalte hva de hadde gjort og spurte Ruth om hun hadde fått til å pumpe seg, ellers ville de bruke melk de hadde og gi han det med en slange. Ruth sa hun ikke hadde fått i gang noe melk ennå. Jeg bøyde meg ned til Elias, klappet mer på han, og snakket litt til han, lavt, kjærlig, trøstende. «Hvordan går det med deg, lille venn med alle de slangene. Uff - stakkars deg. Det blir snart bra igjen, nå skal de finne en operasjon til deg, så blir alt bedre skal du se». Jeg syntes det kunne se ut som bevegelse i de tynne blonde øyenbrynene, prøvde han å lukke opp øynene? «Det kommer til å gå bra, skal du se, så, så, ..ssss», jeg kysset han forsiktig på hodet, og tok fingeren min i hånden hans. Jeg kunne kjenne at han klemte svakt rundt den. Jeg stod slik en liten stund, lot han klemme og kjente varmen fra den lille hånden hans, de små fingrene. Så slapp han gradvis taket, og hånden foldet seg ut. Jeg tok et skritt tilbake og lot Ruth kjæle litt med han. Det var bare plass til en om gangen.

Vi gikk inn til han flere ganger i løpet av ettermiddagen. Vi fikk skifte bleie på han- det var godt å føle at vi kunne stelle han. Han var tynn og lang, og bleien var så liten. Etter

noen flere undersøkelser fikk vi beskjed om at vi ville få mer informasjon på et møte senere.

FØRSTE MØTE MED LEGENE

I sekstiden møtte vi sykepleieren, en overlege, og en ung mannlig lege som så på oss med snille øyne før han tok ordet. Tilstanden til Elias var fremdeles uavklart. Legene hadde ikke funnet ut nok på vanlig ultralyd, derfor ville de undersøke han med en spesiell 3D maskin, men vi måtte vente til neste morgen for å få svar på om hjertet hans lot seg operere eller ikke. Han så forståelsesfullt på oss. «Vi synes det ser litt mørkt ut akkurat nå, og vi skjønner dette ikke er lett for dere. Dere skal vite at vi gjør alt vi kan for han». Jeg spurte litt mer om undersøkelsene de hadde foretatt i dag, og han svarte. Vi sa takk og reiste oss. Jeg la armen rundt Ruth, og vi gikk stille ned på rommet, forbi trallene med nyfødte som lå og sov. For første gang kom jeg ikke på noe optimistisk å si til Ruth. Isteden tok jeg meg selv i å tenke at det kanskje er best for Elias hvis det ikke fantes en løsning, fordi livet hans nok ikke ville bli leveverdig likevel. Straks etter skammet jeg meg for å ha tenkt slik. Selvsagt var ikke dette best! Men tanken hadde vært der, jeg hadde hatt den tidligere også og likte denne siden av meg selv dårlig.

DÅPEN

Da vi tidlig på kvelden var oppe hos Elias, fikk vi besøk av sykehuspresten, en høyreist kvinne, hun hilste varmt og gratulerte oss og sa han var vakker. Vi ble stående litt slik vi tre, stille, og betrakte han litt, før hun kommenterte at det var trist at han var så syk. Så sa hun litt uventet at vi måtte ta stilling til om vi ville døpe Elias. Det hadde jeg ikke tenkt på. Han måtte vel døpes, fordi han kunne dø når som helst. Det var vel prosedyre å spørre foreldre om dette i slike situasjoner. For Ruth var det viktig at barna selv fikk ta et valg når de ble gamle nok. Selv hadde hun valgt å bli døpt i forbindelse med sin egen konfirmasjon. Men nå var vi ikke i tvil om at vi ønsket at Elias skulle bli døpt. Dermed ble dåpen til Elias hastig ordnet, samme dag som han ble født. Det føltes besynderlig, denne rammen rundt dåpen hans. Alle spørsmålene om

hva han skal ha på, om sanger, kaker, gaver, ble unødige. Vi fikk låne en fin dåpskjole til Elias. Vi la den varsomt rundt han, uten å løfte han opp. Så ble det holdt en kort, men fin seremoni med bare Ruth, meg og sykehuspresten til stede. Nå var han altså døpt, og het offisielt Elias, nå var vi plutselig så langt i livet hans.

Det var kanskje etter dåpen jeg for alvor begynte å ta inn over meg at alt vi nå gjorde med Elias, kunne være for siste gang. Vi var lenge inne hos han den kvelden, sang aftensanger for han, alle de sangene vi hadde sunget for han hver kveld siden han bare hadde vært noen måneder i magen. Vi greide ikke helt å slutte å synge. Vi ville så gjerne være foreldrene hans, få han til å føle seg trygg og kjenne at vi var der for han. Det var ikke mulig å si om han var våken eller sov, men jeg tenkte at han på en eller annen måte fikk nærværet vårt med seg. Til slutt ga vi oss, jeg så for meg at han trengte ro nå, akkurat slik som det ville vært hvis han ikke hadde vært syk og trengte å hvile.

Den natten tok det lang tid før jeg sovnet. Jeg ba og ba, nå gjelder det virkelig, glem alt annet jeg har bedt om, jeg ønsker bare at Elias skal få leve, kom igjen Gud, hjelp meg med dette så skal jeg ikke spørre om noe mer, kom igjen sa jeg inni meg med hardt sammenpressede øyne, og stramme muskler. Kom igjen!!

MORSMELK

Jeg våknet tidlig av lyder fra korridoren, det var nybakte mødre som trengte hjelp. Ruth våknet etter hvert, hun hadde heller ikke sovnet med en gang. Vi sto opp og gikk til Elias med en gang. Han lå i akkurat samme posisjon som i går. Den svenske sykepleieren var hos han og holdt på med å gi han morsmelk gjennom en sonde. Et godt tegn, tenkte jeg, at de gir han mat, vil han skal vokse, bli sterk. Morsmelk er som medisin, og vil gjøre han sterk også. Vi kysset begge på han og kjælte med han en liten stund. Han var litt varm, tenkte jeg, kunne han ha feber? Jeg dro lakenet litt over ryggen hans, han måtte ikke få trekk på seg, han måtte ha det så godt så

mulig, tenkte jeg. Han rykket fremdeles litt i kroppen ved berøring, og vi følte begge at han ikke burde bli klappet for mye, og at det kanskje var stressende for han. «Vi kommer snart igjen», hvisket Ruth mykt i øret hans, før vi gikk ned for å spise litt frokost. Det føltes stadig like rart å være på barselavdelingen uten den lille trallen med barn oppi, som alle de andre hadde. Jeg følte de andre så på oss og lurte på hvor vårt barn var. De så slitne ut, tenkte jeg, slitne, men lykkelige. Å sitte der barnløs fikk meg til å føle meg litt brydd, og jeg møtte ikke blikket til noen av dem. Vi spiste fort, ryddet, og trålet oss vei mellom alle de nyfødte barna ut av kjøkkenet.

BESTEFORELDRE

Elias skulle undersøkes på formiddagen, og vi brukte tida på samme måten som dagen før, vi vekslet mellom å være hos han og å gå litt ut for å få frisk luft. Det var nok en fin sommerdag, sola stod høyt på himmelen.

Noen av besteforeldrene skulle komme i dag, og mens Elias ble undersøkt, satt vi nede i kafeen og tok imot slekten som ankom, en etter en. I slike situasjoner skal en jo egentlig være glad når en treffes, men det var isteden dypt alvor som preget oss. Vi fortalte alt som hadde skjedd, og at legene dessverre ikke hadde funnet ut om Elias kunne opereres, men at han ble undersøkt på nytt nå. Det var vårt siste håp, egentlig. Familien så tenksomme ut, dette var verre enn ventet. Etter vel en time kunne vi endelig få vist fram Elias. Vi gikk gjennom korridorene og viste vei helt inn til der de sykeste barna lå- og der de flinkeste spesialistene arbeidet. Det var med sorg og bekymring, istedenfor med stolthet, jeg viste han fram. Jeg ble rørt av deres triste øyne, hvordan de prøvde å se litt glade ut for å gi oss litt av gleden som foreldre får når det kommer besøk etter en fødsel. De gikk bort til han. Så fin han var! Hvem ligner han på mon tro? Jo, det var meg som var faren ja, ingen tvil, han lignet på meg. De strøk forsiktig på han, en etter en, og snakket med han, rolig og trøstende. Det var godt å se på, og jeg håpet han kjente litt av dette, at han opplevde den kjærligheten de ga. De virket så trygge med all sin livserfaring, så ekte og erfarne, sa hvor vakker og velskapt

han var bak alle bandasjene og slangene. Han var vakker ja. Den lille nesen, de velformede leppene, øyelokkene, de små blonde øyenvippene, kinnene, hendene hans, helt perfekte, håret var blondt som mitt. Huden helt ren og fin. Ja, det var som jeg så det på nytt - han var virkelig en vakker liten gutt. De byttet litt på å være med han, og hver og en av tok seg tid alene med han.

TRISTE NYHETER

Vi møtte legene klokken halv fire for å høre hvordan undersøkelsen hadde gått. Jeg var nervøs, likte ikke dette møtet allerede før det hadde startet og ønsket meg et sekund et annet sted. Sykepleieren tok imot- og viste oss inn. Hun ble med inn på rommet, kort etter kom de andre legene. De håndhilste og satte seg ned rundt det firkantede bordet. Legen som tok ordet gikk rett på sak. De hadde undersøkt Elias grundig og funnet at det dessverre ikke var mulig å operere. Det var for mange og kompliserte feil. Hjertet var blitt abnormt og lungene var blitt for små, noe som gjorde det vanskelig å puste. Han tok en liten pause og så på oss. Jeg tok armen rundt Ruth, hun så stivt på legen. Jeg lyttet intenst. Elias var videre for svak til å holde seg i live for egen maskin. Det ble en liten pause. De så på oss, vi så på dem. «Hva gjør vi nå da?» spurte Ruth med

skjelvende stemme. «Vi tror det er best for Elias at han får være litt med dere, og så får lov til å dø. Han kan ikke leve uten maskiner, og det er ikke noen god tilstand å være i» sa legen. Jeg hadde tenkt tanken allerede før møtet, nå ble det bekreftet. Det var helt uvirkelig, jeg følte et sekund at det var en annen unge de snakket om, ikke Elias. Men samtidig, nå som marerittet ble virkelighet følte jeg at noe ble oppklart, at det ville gå som jeg av og til hadde følt på meg. Jeg så ut av vinduet, bøyde Ruth inntil meg, hun gråt. Nå må jeg være sterk, tenkte jeg og pustet tungt et par ganger. «Er dere helt sikre, kan en ikke prøve en operasjon og se hvordan det går?» spurte Ruth gråtkvalt. Hun så med et siste håp mot legene, de så litt på hverandre og sa «Vi er helt sikre på at det ikke går, det kan dere være trygge på». Han så på oss med oppriktig medfølelse, «vi hadde ikke foreslått dette hvis det var noen som helst mulighet», sa han, «det skal dere vite».

«Hva skjer nå da?» spurte jeg. Legen så på meg, trakk pusten og sa «Hvis dere ønsker, kan dere ta Elias med dere til Stavanger og avslutte livet hans der». Jeg så det kort for meg. Vi så på hverandre. Nei, tenkte jeg og så på Ruth, jeg så hun tenkte det samme. «Nei, jeg tror ikke det», sa jeg lavt. Frakte han i hans tilstand over fjellet. Nei, det hørtes ikke riktig ut. «Har han det vondt nå» undret Ruth. Det kunne de ikke vite

sikkert, men han fikk hele tiden smertestillende. Likevel var det dessverre langt ifra noe fullverdig liv, han hadde det ikke bra nå, livet hans var ikke noe godt. Det må ha vært bedre for han inne i magen. Ikke rart han ikke ville ut, tenkte jeg, det forstod jeg godt nå. Tanken hadde vært reell. «Da er det nok best for han at det skjer i dag» sa den unge legen med stort alvor og all sin legeautoritet hvilende på sine skuldre. Dette var ikke noe å diskutere. De hadde rett. Jeg gikk ut og hentet de andre som ventet nede i kafeen. De skjønte på oss hva som ventet. Legen gjentok hva han hadde sagt til oss, de ble sittende stille og ta nyheten inn over seg.

Pappa spurte hva som var grunnen til at det hadde gått så galt, hvilke muligheter de hadde vurdert, hva som var vanlig i slike situasjoner. Overlegen svarte på spørsmålene og fortsatte: «Da kommer vi hit inn med han senere i dag». Jeg spurte hva som skulle skje videre og fikk til svar at Elias skulle være hos oss til han sakte sovnet inn – slik ville det bli.

«Ok», sa jeg lavt, og nikket til legen. De satt litt med oss, og så reiste de seg stille, og gikk ut av rommet mens de ga oss noen sympatiske nikk. Vi satt litt og så på hverandre før Ruth ville ut. Jeg kjente også at jeg måtte ha litt luft så vi gikk ut og satt oss på en benk. Jeg trøstet Ruth mens jeg så tomt på det grønne gresset ved bena mine.

Igen slo det meg, var det min skyld? Hadde jeg påvirket dette med mine negative tanker om hvordan det ville gå? Det kunne ikke være sann, dette er bare trist, jeg har ikke noen magisk kraft på hva som skjer. Det kunne ikke være sann, hvis Gud hadde blandet seg inn, hadde dette gått bra, og ikke slik som dette. Det følte jeg meg sikker på. Problemet var heller at han ikke hadde blandet seg inn.

EN TAPPER LITEN KAR

Vi gikk tilbake til intensivavdelingen til Elias. Han lå der, med øynene igjen, mens brystkassen hevet og senket seg i takt med pustemaskinen. Han var svak, det så vi. Men det var

altså verre enn som så. Det stod ikke til liv. Nå lå han her, uten livskraft, med en plaget mine, Han hadde holdt ut hele svangerskapet, vært med på alt, alle sangene vi hadde sunget, han hadde sparket tilbake, han hadde gitt alt. Men nå var han tom for krefter. Han hadde vært tapper, og jeg kjente jeg var stolt av han- kjente at han var tøff og sterk, og tenkte at han var den beste sønnen en far kunne ha. Han var varm, og lukten av han var til å kjenne igjen fra Sarah, det var vår lukt, det var vår familie. Men han skulle aldri få oppleve hverken henne eller Nikolai, aldri få leke med dem, springe rundt og herje, le og kose seg.

Isteden hadde livet bestemt at han skulle dø, og aldri få prøve seg på livet, bortsett fra de timene han fikk her på Rikshospitalet. Livet hans hadde vært i Ruth sin mage, turene, snakket, lyset, musikken, sangen, leken, bevegelsene fra Ruth, min stemme, ungene som snakket og hylte. Det ville bli et veldig kort liv.

Vi hadde blitt enige om å få Elias inn på rommet klokken ni om kvelden. Vi valgte et sent tidspunkt for å drøye det lengst mulig. Klokken seks gikk jeg en tur inn til han alene. Det stod en, for meg, ukjent sykepleier ved kuvøsen til Elias. Jeg hilste og spurte hva hun gjorde, hun fortalte at hun skulle sette et kateter for å se om det kom noe urin, uten at hun fikk det helt til. Jeg tenkte med meg selv, kan dette virkelig være nødvendig? Har de ikke fått med seg hva som skal skje her? Må han oppleve dette de siste timene han er i live? Jeg kjente jeg ble varm i fjeset, og skulle til å si noe, da hun plutselig avbrøt og sa «nei, nei, det går vel bra, det ser ikke ut som det er noe urin», hun tok med seg utstyret og gikk. Fremdeles irritert strøk jeg Elias over kroppen, og trøstet han, som om han gråt, så så så, det går bra, vennen, kysset han, og strøk mer på bena hans, i håp om at jeg kunne avlede smerte hvis han følte det. Jeg så etter sykepleieren, og fnyste litt for meg selv, ærlig talt!

DEN SISTE TIMEN MED ELIAS

Familien, bortsett fra mormor som måtte dra noen timer tidligere, samlet seg på grupperommet der Elias skulle dø. Det var, Ruth, meg, faren til Ruth, hans kone, og min egen far. Jeg satt og holdt rundt Ruth, det ble ikke sagt så mye. Det var ikke mer informasjon, ikke flere praktiske opplysninger eller spørsmål igjen, nå var det bare ventetid, nedtellingen til begynnelsen på Elias sin død. Omsider åpnet døren seg, og overlegen kom bærende med Elias inntil seg, mens sykepleieren kom rett bak med en slik tralle som de andre nyfødte lå i. De hadde vel brukt den frem til døren.

Slangene var koblet vekk, det fikk Ruth til å utbryte et oppgitt «NEI» og hulke høylytt, mens hun holdt ut armene for å ta imot Elias. Det var ingen vei tilbake nå. De livgivende slangene var koblet fra, nå skulle han dø. Dette var første gang hun fikk holde sitt barn inntil seg, hud mot hud. Han hadde merker etter plaster i ansiktet og på kroppen og så ut til å krype sammen på brystet til Ruth, mens hun gråt. Han hadde fremdeles øynene igjen, og han pustet i små korte hiv med små pauser imellom. Jeg tenkte at de pausene var litt for lange egentlig, ikke en vanlig pustefrekvens. Jeg strøk han

og holdt armen rundt Ruth- og kjente tårene trille nedover kinnet og halsen. Jeg gråt lydløst. Vi visste ikke hvor lenge han ville leve, jeg tenkte et sekund på sjansen for at han ville overraske alle og begynne å puste normalt. Men det så ikke slik ut, han åpnet ikke øynene, laget ingen lyder, lå bare helt stille med små rykk i kroppen. Han var febervarm. Han hadde kun en liten bleie på seg og et tynt teppe halvveis tullet rundt seg. Han trengte ikke mer nå. Jeg begynte å synge for ham. «Blåmann, Blåmann, bukken min, tenk på vesle guten din. Bjørnen med sin lodne fell kan deg taka seint i kveld».

Stemmen min skalv. Ruth og pappa ble med i sangen, og de andre nynnnet med.

*«Den fyrste song eg høyra fekk,
var mor sin song ved vogga,
dei mjuke ord til hjarta gjekk,
dei kunne gråten stogga».*

Det var så trist, så vanskelig å synge, med tårer i munnen, mens jeg strøk over den lille gutten som lå og hev etter pusten. Jeg fikk holde han og la han forsiktig mot brystet mitt og lot

tårene dryppe ned på hodet hans. Jeg begynte på «Eg gjetted Tulla», som jeg også hadde sunget for han mens han var i magen, og tenkte på hvordan han uansett kjente lyden fra brystet mitt om han ikke hørte det. Han var så lett, så liten, så vakker! Jeg kysset han, hvisket stille til han, at jeg elsket han over alt på jord. Jeg gned kinnet mitt inntil hans, det var bløtt og varmt. Jeg strøk han over hodet, og sa i et forsøk på å høres trøstende ut, vi treffes igjen, Elias, vi kommer til deg, alle sammen en gang, så får vi være sammen igjen, ikke vær redd, vi kommer! Jeg hikstet stille, det var så trist, så absurd, jeg kunne nesten ikke fatte hva som skjedde. Jeg ga Elias til sin farfar, og han tok imot han på sin måte, med «nei men lille venn» - han var så mild i stemmen. Jeg spurte om han kunne synge «Mitt hjerte alltid vanker», og det gjorde han. Jeg ønsket at Elias skulle få oppleve det, så vakker den er og samtidig så vemodig og trist.

Så var det morfar sin tur, han gråt også, og de store hendene hans var nesten like store som hele Elias og holdt godt rundt han, og jeg tenkte hvor synd det var at han aldri skulle få bli holdt mer av morfars sterke hender. Alle fikk holde han. Tilbake på brystet til Ruth begynte Elias å hive kraftigere etter pusten, som i store gisp. Ruth gråt og sa; «stakkar, hva er det som skjer nå, har han det vondt nå»? Jeg holdt rundt henne, kunne ikke svare egentlig, så sa bare; «det er nok sånn det er, han har det ikke vondt». Han levde, men det var tydelig at han var på vei vekk fra oss nå. Brystkassen var rolig, bare avbrutt av enda et ganske kraftig hiv. Vi klappet begge på han, og sang mer, mens det kom flere rykk og det så ut som han gapte etter luft. Jeg skjønnte at dette var hans siste minutter, dette var hva den lille kroppen hans maktet av dødskamp, disse hivene. Det var smertefullt å se på. Tårene rant hele tiden. Ruth prøvde å synge «So ro, lille mann, nå er dagen over alle barn i dette land ligger nå og sover» mens hun gråt. Sakte ble det færre rykk i han. Jeg begynte på «Blåmann, Blåmann» igjen, og Ruth ble med, gråtende, dette var den siste sangen han skulle høre:

*«Blåmann, Blåmann, svar meg no,
mekra med ditt kjende ljod!
Ikkje enno, Blåmann min,
må du døy frå guten din,
ikkje enno bukken min,
må du døy frå guten din».*

Så var det helt stille. Jeg holdt hånden på brystet hans, ingen hjerteslag, bare helt rolig. Øynene var fortsatt igjen, han hadde ikke åpnet dem i løpet av den lille timen han var der inne. Ruth gråt. Jeg holdt rundt henne og kikket opp mot vinduet, det stod på gløtt. I et øyeblikk så jeg for meg hvordan Elias svevde ut det åpne vinduet, og opp mot himmelen. Jeg kjente at tårene hadde sluttet å dryppe.

Vi ble sittende litt å holde på han, mens Ruth gråt ferdig. Jeg holdt hånden på hodet til Elias, han var fremdeles varm. Kvinnene stelte han mens vi andre så på. Ruth tok først av den lille bleien hans. Nå skulle det ikke på noen ny. Så fikk han på seg de klærne vi hadde planlagt å kle han i. Ruth hadde tenkt på både reisetøy, sykehusstøy og mer vanlige klær. Hun kledde han i flere plagg som var arvet og sokker som var strikket til han, og tok til slutt på han et smykke i gull, et smykke med anker, hjerte og kors som hun hadde fått av sin far da hun var liten. Det var et fint smykke, som passet til Elias. Tro, håp og kjærlighet. Han fikk til slutt på en liten myk og hvit lue som Ruth hadde heklet, og hun la han forsiktig oppi den lille sengetrallen. Vi la en bamse fra Nikolai og Sarah ved siden av han. Ruth begynte å gråte og stod lenge bøyd over han, med hodet inntil hans. Jeg stod og strøk henne over ryggen mens jeg kikket på et bilde av noen trekkfugler som hang på veggen. Det var passende, tenkte jeg, jeg hadde sett for meg at han fløy ut av rommet. Som en trekkfugl på vei hjem. Omsider reiste Ruth seg og ble stående og stryke han over håret og si god natt flere ganger. Jeg bøyde meg ned, kysset han lenge, kjente han var fremdeles varm. Mine tårer dryppet ned på han, og jeg tok ermet på genseren min og tørket forsiktig av kinnet hans. En sykepleier kom inn, og foreslo at vi kunne lukke opp vinduet mer. «Det er viktig, slik at han skal få dra videre», sa hun.

En god ide, tenkte jeg, og så på Ruth, hun nikket stille. Jeg åpnet vinduet og kjente på den kalde kveldsluften, det var stjerneklart. Vi gikk ut og lukket døren bak oss.

FØRSTE NATT UTEN ELIAS

Vi gikk ned på rommet, Ruth la se på sengen og hulket rolig med fjeset ned i puten. Jeg reiste meg og gikk bort til vinduet. Fy faen så jævlig trist, gjentok jeg inni meg, fy faen så jævlig trist, at det kan bli så trist, så jævlig trist, mens tårene rant. Jeg kunne se meg selv i speilbildet i vinduet, det triste ansiktet mitt der jeg sto og stirret tomt ut mot sykehusblokken på andre siden. Jeg hadde aldri før opplevd noe så trist. Tenk at det faktisk gikk som det gikk, at vi hadde holdt han, og at han døde i armene våre. Rykkingen i kroppen hans, hiving etter pusten, sukkene, at han faktisk var død nå. At et liv, et menneskeliv, vår sønn sitt liv, hadde ebbet ut mellom hendene på oss, og at ingenting kunne gjøres. Det var helt ufattelig. Jeg gråt, og det ristet i kroppen min. Jeg pustet et par ganger, slik at den verste gråten ga seg, så gikk jeg bort til Ruth, hun gråt fortsatt. Jeg satte meg på sengen, og strøk henne stille over ryggen.

Nå var det for sent, uansett hva jeg ville si eller gjøre – nå var han dratt videre. Jeg kom til å tenke på alt jeg kunne ha gjort mer for ham når han var i live, i magen, eller nå, de 36 timene han hadde vært her. Jeg kunne ha sunget mer, klappet mer, snakket mer med han, gitt han mer følelse av liv, av glede, gode følelser. Jeg kunne ha strøket mer på han, eller holdt forsiktig på hodet hans, snakket, sunget, der han lå i senga si på intensivavdelingen. Kaffepausene, lunsjen, sovingen, all den tiden, kunne jeg ha vært der, hadde jeg vært for mye borte fra han? Å tenke på dette gjorde meg bare enda tristere.

Vi kunne høre et spebarns gråt fra naborommet og jeg så for meg Elias liggende helt lydløst oppe på det kalde rommet. Jeg prøvde å sove. Ruth gråt fremdeles stille. Idet jeg duppet litt av ble jeg vekket igjen av at Ruth gråt sterkere. Jeg forsøkte å trøste henne, men var maktesløs mot sorgen. Vi var begge helt utslitte. Omsider falt jeg i søvn.

NESTE DAG

Da vi våknet var jeg mindre trist enn da jeg sovnet. Det var som om sorgen hadde forsvunnet litt om natten. Så begynte jeg å tenke på gårdsdagen og Elias. Det kom ingen tårer nå, det var som om det hørte gårdsdagen til. På vei opp til Elias måtte vi forbi de nybakte foreldrene som satt og spiste frokost. Ruth kommenterte igjen hvorfor vi måtte få rom akkurat på barselavdelingen, og jeg sa meg enig. Elias lå på det samme rommet. Han lå akkurat slik vi hadde forlatt han – og slik han hadde gjort da han var i live. Det var kjølig på rommet og lyset var av. Vi lot det være sånn, det var nok lys fra vinduet. Ruth gikk bort og klappet og kysset han mens hun gråt. Jeg tok han i den vesle hånden, den var knapt større enn tommelen min – tommelen som han klemte i går. Jeg ble litt overrasket over hvor kald han var, men fortsatt like vakker som i går. Han lå der med verdighet, første natt alene, verdens tøffeste gutt. Min gutt. Jeg kjente tristheten og tårene kom. Vi kysset han, sa ømt farvel og gikk ut av rommet. Ruth lukket døra stille igjen, som om han sov. Vi måtte prøve å få i oss litt frokost. Det verste morgenrushet i kantina hadde gitt seg nå, og de siste babyvognene ble trillet ut da vi kom. Ingen av oss hadde matlyst.

Vi skulle møte presten igjen etter frokost, men først ble vi kalt inn til et møte med sykepleieren og legen. Vi snakket litt om hvordan det hadde vært i går, og Ruth spurte blant annet om han trodde Elias hadde lidd da han døde og den unge legen sa at han ikke kunne tenke seg at Elias led da. Vi ble også fortalt at de planla en obduksjon for sikkert å kunne fastslå dødsårsaken. Vi nølte litt. Skjære i Elias? Ja, slik kunne han også bidra til at andre babyer i fremtiden kanskje overlevde. Jo, det hørtes fornuftig ut. Det kunne vi se nytten i. Denne tanken var også til trøst, at hans liv ikke var forgjeves, men at det var en mening, i alle fall en håndfast en.

Så traff vi presten. Hun ga oss en god klem og vi fortalte litt om hva som hadde skjedd. Hun ga oss støtte for å ha vært tapre, og jeg tenkte et sekund på at det ikke var vi som hadde vært tapre her, og at jeg ikke trengte den støtten egentlig. Hun

foreslo et par begravelsesbyråer og tilbød seg å ta kontakt med det vi valgte. Deretter spurte hun om vi ville ha en liten seremoni i kapellet på Rikshospitalet etter obduksjonen var ferdig før vi skulle kjøre Elias hjem. Det sa vi ja til.

I mellomtiden hentet vi bagasjen på Rødtvet. Jeg kvidde meg litt til å møte de som bodde der og fortalte kort og direkte hva som hadde skjedd, hun kondolerte så mye. Tror det kom overraskende på henne- at hun ikke helt hadde fått med seg alvoret i situasjonen tidligere. Vi takket for huslånet og sa på gjensyn. Den dagen følte jeg at det ikke var noen andre enn Ruth som ville forstå meg.

KAPELLET

Vi kjørte direkte bort til kapellet. Kisten stod plassert fremme ved alteret med tente stearinlys på begge sider. Presten var der og sa noen ord om Elias, om det korte livet og om hvor meningsløst det fortonte seg når små barn døde på denne måten. Vi hørte godt etter, og følte det var trøst i hennes ord, lindring mot smerten. Så var vi plutselig frie på en måte, til å ta han med oss, bære han inn i bilen og kjøre av sted. Vi tok tak i hver vår side av den lille kisten og bar Elias forsiktig ut mot bilen.

VI KJØRER ELIAS HJEM

Det var god plass til kisten bak i stasjonsvognen vår. Jeg satte den på tvers slik at den ikke skulle velte hvis jeg måtte ta en krapp sving, det ville vært en liten katastrofe hvis det skjedde. Jeg ville for all del ikke at noe uverdig skulle skje med Elias. Vi snudde oss mot presten som hadde fulgt etter oss ut i gården. Jeg følte hun hadde spilt en viktig rolle i Elias sitt liv, vi takket henne begge oppriktig for hjelpen hun hadde gitt oss.

På vei ut av Oslo slo det meg at jeg kjørte rundt med en lik i bilen. Men det var Elias, min egen sønn, det var ikke noe ubehagelig eller rart med det. Det føltes helt naturlig etter det som hadde skjedd. Jeg ønsket ingenting annet enn å frakte han hjem selv. Vi hadde begge intuitivt følt det var det rette.

Jo mer vi kunne gjøre for han desto bedre. Vi snakket litt sammen om det som hadde skjedd i går, men uten gråt. Ruth hadde begynt å tenke mer på om han hadde hatt det vondt da han døde, og om legen egentlig kunne vite helt sikkert at han ikke hadde hatt det vondt. Det var ikke noen kjekk tanke, jeg hadde også tenkt den, selv om legene hadde sagt klart at det ikke var en smertefull måte å dø på- og det måtte vi bare stole på, vi hadde jo ikke noe valg.

Det ble, på en måte, en fin tur. Vi tre kjørende over fjellet og med lite biler på veiene hadde vi landet for oss selv. Det var vi tre den ettermiddagen. Da vi nærmet oss Stavanger var det mørkt og det regnet.

ET SISTE FARVEL

Vi skulle overlevere Elias til en agent for begravelsesbyrået, han ventet på oss på sykehuset. Vi fulgte skiltene på sykehusområdet til en inngang jeg aldri hadde lagt merke til før. Det var inngangen til kapellet. Vi hilste på agenten, bar den lille kisten inn og satte den på en slags bære. Agenten gikk så mot døren. «Bare gi oss noen minutter, er det ok?» sa jeg, vi måtte jo få litt tid på oss, skjønte han ikke det? «Ja selvsagt», sa

han og ble stående. Vi stod og så på kisten. Ruth gråt stille. Det var noe som manglet, vi kunne ikke bare gå. «Vi tar av lokket og sier god natt på skikkelig vis», sa jeg. Ruth kikket på agenten, han nikket som tegn på at vi kunne gjøre som vi ville. Pulsen slo litt mer da jeg tok tak i lokket. Det var min sønn, men det var annerledes nå som han var død, som om jeg ikke helt visste hva som ventet meg når jeg åpnet kisten. Hvordan ville han se ut? Forsiktig åpnet jeg opp messingslåen på hver side, og løftet av lokket. Der lå han, så liten, med øynene igjen, gråhvit og i samme stilling som da vi sist så han i Oslo. Huden var litt blåflekkt på en måte. Jeg strøk han over håret, og kjente tårene komme nedover kinnet. Jeg bøyde meg

ned, kysset det kalde kinnet og hvisket «jeg elsker deg, Elias» mot øret hans. Det var et enda tristere farvel med han nå enn det vi tok forrige natt. Tårene rant. Ruth gjorde det samme, og hulket sårt på sin stille måte. Jeg løftet lokket opp og la det forsiktig over kisten igjen, så lukket jeg de små messingslåene igjen. Aldri mer skulle de lukkes opp. Vi gikk sakte ut og bort til bilen, uten å ense regnet. Den siste kilometeren hjem fra sykehuset kjørte jeg i sneglefart. Jeg tror vi begge følte på det samme, at vi manglet noe, at vi kom hjem tomhendte på en måte. Det var ikke slik jeg hadde sett for meg hjemkomsten. Huset var tomt og kjølig. Ungene skulle komme neste dag. Så måtte livet gå videre.

FORBEREDELSE TIL BEGRAVELSEN

Noen dager senere fikk vi besøk av presten fra den lokale menigheten. Han virket som en sympatisk mann, og vi fortalte den korte historien til Elias. Jeg kjente jeg hadde litt problemer med å vise sorgen overfor en fremmed, selv om han var prest, men Ruth gråt litt og jeg trøstet henne, presten satt og så litt ned med et forståelsesfullt uttrykk i ansiktet. Det skulle være lov å gråte. Etterpå sa vi litt om hvordan vi forestilte oss begravelsen, og litt om hva han kunne si på vegne av oss. Han hadde flere gode tanker om dette med å miste et barn, og jeg tror i alle fall Ruth følte at han forstod oss. Han hadde nok begravd mange barn.

Dagen etter kom agenten fra begravelsesbyrået. Det var slående hvor serviceinnstilt og hyggelig han var. Han var enig i alt vi sa og kunne legge til rette for det vi ville, ingenting var vanskelig. Han hadde med seg flere permer, en med gravsteiner, en annen med salmer, og så noen eksempler på omslag for programmet. Nå skulle vi planlegge begravelsen. Både Ruth og jeg var enige om at vi ikke ønsket mange folk, kun de nærmeste venner og familie. Det spørs vel om det hadde kommet så mange uansett. Men jeg følte denne begravelsen ville bli mer privat enn hva en begravelse for en gammel person vanligvis er, og at fokuset ville være mer på oss enn hva som var vanlig i begravelser. Jeg så raskt gjennom en brosjyre med gravsteiner. De var sikkert flotte, men jeg følte at ingen av dem passet. De så kunstige ut på en måte, jeg følte det var noe fjernt med dem, noe upersonlig. Jeg så på Ruth, og hun så også usikker ut. Vi ga beskjed om at vi ikke ville bestille noen gravstein i første omgang, og at vi kanskje planla å finne en selv. Ingen problem for han, vi gjorde som vi ville. Både Ruth og jeg ville at vi skulle synges Den fyrste song, den hadde vi begge gode minner til, og den var både trist og vakker på samme tid. Jeg hadde fått hjelp av min far til å huske en annen sang jeg tenkte ville passe, og det var Ingen er så trygg i fare. Den siste salmen ble Milde Jesus, du som sagde, vi bestemte at den passet best som åpningssalme. Dette passet fint, tenkte jeg, alle salmene var på en måte barnesalmer, eller salmer som passet i anledninger med barn, samtidig med at de også var litt triste, i all fall i mitt hode når jeg så dem for

meg i begravelsen. I tillegg til salmene skulle så min søster spille to stykker på tverrfløyte, noe jeg visste kom til å bli fint. Vi hadde bestemt oss for at vi ikke ønsket blomster, men heller gavertil UNICEF sitt barnefond. Til slutt så vi på omslag for programmet, og jeg valgte raskt et omslag med blå himmel og flere store, grå og hvite fugler. Jeg tenkte på rommet der Elias døde, og fuglene på veggen der, og tanken min om at han fløy ut vinduet da han døde.

Etter møtet følte jeg tomhet, nå var også dette over. Etterhvert som avtalene tok slutt, nærmet vi oss det punktet da det ikke ville være noe mer som skulle skje, da det bare var Elias i en kiste under jorden igjen. Fram til nå hadde det skjedd noe hele tiden, både før og etter at han døde, noe som jeg kunne vente på og fokusere på, noe som hadde med Elias å gjøre. Dette gjorde han på en måte litt levende for meg. Han var en del av familielivet, en del av organiseringen og planleggingen. Nå var det bare én avtale igjen, selve begravelsen.

Dagene før begravelsen var jeg sykemeldt. Legen skrev «depresjon» på sykemeldingen, og det passet vel litt. Men «sørgende» hadde vært en bedre kategori. Nikolai var hos morfaren sin, og Sarah var i barnehagen. Vi gikk noen turer og prøvde å tenke på litt vanlige ting. Ruth meldte oss inn i Foreningen «Vi som har et barn for lite», og vi kikket litt på nettsidene til menighetene i Stavanger, og de ulike sorgtilbudene som var der. Vi hadde fått forskjellige råd om hvordan en skulle takle sorgen, og noe av det viktigste var visst å snakke om den. Men jeg kjente ikke noe stort behov for noe slikt. Vi gikk forbi gravlunden der Elias skulle bli gravlagt, den lå rett i nærheten av der vi bodde. Det var en fin gravlund, og jeg tenkte at det var godt at den var nær huset. Jeg kunne kanskje fremdeles føle at han var en del av oss når han lå der, en del av vår familie.

BEGRAVELSEN

Så kom dagen for begravelsen. Vi kjørte bort til gravlunden en halv time før seremonien, og på vei bort til kapellet så jeg at de fleste allerede var kommet.

Jeg bar Sarah med meg inn og var spent på hvordan begravelsesbyrået hadde pyntet inne i kapellet. Organisten hadde allerede begynt å spille, det gav rommet en sorgtung stemning. Den lille kisten var satt i midten fremme, litt opphøyd, på et grønt, lavt bord. Oppå kisten lå et blomsterhjerter fra oss.

Musikken stilnet. Etter en kort stillhet begynte organisten på forspillet til første salme, og vi stemte i. Jeg ble overrasket over hvor høyt sangen klang til tross fra at vi bare var i overkant av 30 stykker. Presten ønsket velkommen og sa noen ord. Denne gangen følte jeg mer nærhet til han, det var trøst i det han sa. Han fortalte om hvor glade vi hadde vært i Elias, og hvor sørgende vi var nå. Han leste noen bibelvers, og avsluttet med å si at det var vanskelig å forstå Gud når han kaller de små opp så altfor tidlig, at vi alle en dag skal forenes oppe hos han. Ruth gråt, og jeg strøk henne. Nikolai satt rolig lent inntil henne, Sarah satt på fanget mitt og fiklet med en liten leke. Skal vi det, tenkte jeg, alle vi her, forenes hos han en gang? Jeg håper så inderlig det, tenkte jeg, og knep øynene sammen.

Presten gav tegn til meg om at det var min tur. Talen hadde jeg skrevet kvelden i forveien, og selv om jeg ikke kunne si så mye om han, fortjente han en tale fra sin far. Det ville være den eneste talen han noen gang ville få. Jeg ga Sarah til Ruth og gikk opp til den lille talestolen, og så utover på de kjente ansiktene. Etter talen begynte organisten på forspillet til Den fyrste song. Tårene rant ned på Sarah sin kjole. Jeg prøvde å synge litt, men stemmen sprakk og jeg stilnet. Den var så trist denne sangen, så passende, men så trist. Ved de to siste versene satt jeg bare og lot tårene renne stille nedover, og så på kisten.

*Den vegen ser eg enno tidt
Når eg fær auga kvila;
Der stend ein engel, smiler blidt,
Som berre ei kan smila.*

*Og når eg sliten trøytnar av
I strid mot alt som veilar,
Eg høyrer stilt fra mor si grav
Den song som allting heilar.*

Seremonien nærmet seg slutten. Ruth og jeg gikk bort til kisten og vi tok tak på hver vår side. Vi løftet den forsiktig opp, med blomsterhjerter fremdeles stående oppå. Vi gikk sakte nedover mot utgangen, og jeg kastet et blick på de andre, de så svært triste ut, tenkte jeg, de så skikkelig triste ut.

Gravfølget gikk stille bortover på grusveien. Vi gikk forbi flere graver, og jeg la merke til en grav med bilde av et lite barn på, Elias ville få graven sin i nærheten av denne. Presten stanset foran et lite, firkantet hull som var laget mellom to graver. Det lå to planker over graven, og en stor jordhaug bak fra jorden de hadde spadd opp. Vi satte kisten forsiktig ned på plankene. Folk samlet seg rundt graven. Så sang vi de to første versene fra Ingen er så trygg i fare. Jeg så på den lille kisten som stod der, med haugen med jord bak, jord som snart skulle lempes over Elias.

Vi tok med oss ungene bort til kisten slik at de begge fikk legge en rose på kisten. Jeg måtte løfte Sarah og legge hennes rose på sammen med henne. Så la Ruth ned en rose fra oss. De tre røde rosene lå der mot molden, og skulle for alltid bli begravet sammen med Elias. En tante av Elias gikk bort og la en bamse på kisten, jeg syntes det var noe rørende med det. Presten og agenten tok tak i hver sin ende av noe tau som gikk under kisten, løftet den forsiktig opp, tok vekk plankene, så firte de den forsiktig ned i graven. Vinden blåste slik at

prestekjolen viftet over graven. Etter kort tid var den nådd bunnen, og de slapp begge tauet i ene enden og dro det opp. Så sang vi de to siste versene. Sangen overdøvet bilstøyen. Jeg stod bare og lyttet ved siste verset og så tomt etter kisten som ikke var der lenger:

*«Hva han tar og hva han giver,
Samme Fader han forbliver
Og hans mål er dette ene:
Barnets sanne vel alene»*

Det var som en aftensang en synger for sitt barn før det skal sovne. Melodien er enkel og i dur, men den kan høres trist ut. Det gjorde den nå. Straks etter sangen forstummet begynte kirkeklokkene å slå. Jeg talte 9 slag, 9 slag for Elias. Så var det slutt.

Etterpå sto vi utenfor kapellet og klemte hverandre og mottok kondolanser. Jeg snudde meg mot mine italienske slektninger. De var rørt. Dante, min eneste onkel gransket meg litt bak brillene, tok tak i meg med begge armene og slo meg litt på skuldrene mens han sa «come on, Heine, don't be so tough». Jeg skjønnte hva han mente, jeg trengte ikke holde inne gråten, stå oppreist, ha ryggrad, takle dette som en mann eller hva jeg nå holdt på med. Jeg kunne være helt knust. Det var lov. Det er litt kaldere her opp i nord, tenkte jeg. Vi er litt mer reserverte. Nå skulle vi videre til samling på menighetshuset. Det var alltid noe å tenke på, noe å organisere, noe som skulle skje. Men jeg glemte ikke helt hans åpenhjertige utbrudd og tenkte på det mens jeg spaserte med Sarah i armene bortover mot bilen. Han hadde vært tydelig trist og rørt, den gamle banksjefen, og han gav meg på en måte lov til å være det samme. Jeg følte han hadde gjennomskuet meg litt.

Omsider satte vi oss inn i bilen og i det vi kjørte oppover mot veien hørtes noen snufselysder fra baksetet. Det var Nikolai som satt og gråt stille. Dette kom overraskende på meg. Ruth spurte han om han syntes det var trist. «Ja», snufset

han, og gråt sterkere, hikstet, «det var trist med Elias». Han satt og gnidde seg i øynene, oppriktig lei seg. Dette hadde gått inn på han. Ikke engang fylt 4 år, og han hadde skjönt mer enn hva jeg hadde trodd. Det rørte meg dypt. Jeg tenkte at dette skal jeg aldri glemme deg for, Nikolai, aldri. At du gråt for Elias, skal jeg aldri glemme. De andre fulgte etter i bilene sine, og vi kjørte den lille kilometeren bort til kirken. Vi parkerte, og folk gikk sakte oppover mot kirken og samlingsrommet. Flere hadde med seg kaker, det ble laget kaffe, og vi satte oss for å spise. Etter en liten stund reiste svigerfar seg og holdt en tale der han fortalte litt om hvordan han hadde opplevd Elias. Han var tydelig rørt. Min mor som ikke hadde fått truffet Elias i live, hadde også en tale der hun ga oss støtte for hvordan vi hadde taklet dette. Hun tok til ordet for et lite minnefond, eller en konto, der vi alle kunne sette inn litt penger til vedlikehold av graven. Det var en god ide. Konen til en venn av meg stoppet og spurte meg hvordan jeg klarte det. Hun tenkte på talen i kapellet, og det at jeg ikke gråt eller måtte avbryte på grunn av gråt, men stod på og gjennomførte alt, bærende på unger, kisten. «Ja, nei, jeg vet ikke helt.». Jeg dro på det og hadde ikke noe klart svar. Jeg følte det som et kompliment, at jeg var sterk og hadde taklet det godt- jeg var glad for at hun hadde sagt det. Det var slik jeg ønsket det skulle være, at jeg skulle være en sterk far som dro familien igjennom kriser, uansett hvor tung den var.

GRAVSTEINEN

Vi hadde bestemt oss for å finne en gravstein til Elias ute i naturen. Sammen fant vi en fin stein med glatt overflate. Men den var for tung for meg alene. Vi måtte finne noen som kunne hjelpe oss å bære. Løsningen kom et par dager senere, da svigerfar og hans kone kom på besøk. Svigerfar er kanskje den sterkeste i slekta til Elias. Det beviste han med å alene løfte den digre steinen opp og stavre seg bort til bilen med den. Den må ha veid rundt 100 kilo så det var litt av en prestasjon. Men i bilen hjemover tenkte jeg det var fint dette, at bestefar til Elias brukte kjempekraftene sine til å skaffe sitt barnebarn en skikkelig stein fra familien. Det var som en del av begravelsen.

ENHVER SØNN FORTJENER EN FAR SOM GRÅTER FOR HAN

Det var bare ti minutters spasertur fra der vi bodde til gravlunden. En kveld etter at ungene var lagt tok jeg på meg jakken, la lys og fyrstikker i lommen og gikk mot graven. Det var en mørk høstkveld med lett yr i luften og litt vind i trærne. Jeg stod der litt, og tenkte på om han var her, og om han kunne høre meg hvis jeg snakket? Jeg smilte litt av meg selv, selvsagt kunne han ikke det. Men på den annen side, kunne jeg være sikker? Hva hvis han kunne? Jeg begynte å snakke til han. Jeg fortalte først litt om hvordan vi hadde det hjemme, om Nikolai og Sarah, og at jeg skulle hilse så mye fra dem. Så fortalte jeg hvor glad jeg var i han, og hvor stolt jeg hadde vært av han, og hvor leie vi var for at han ikke lengre var med oss. Det tok ikke mange sekundene før tårene strømmet. Enhver sønn fortjener en far som gråter for han, tenkte jeg. Jeg bøyd meg mot bakken, støttet den ene armen mot den runde steinen hans og begynte å hulke høylytt. Jeg tenkte på bulene fra magen da jeg lekte med han, kyssene mine på magen til Ruth. Hvor livsglad han virket der inne. Hvordan sparkene ble svakere da det nærmet seg termin. Jeg så for meg fødselen, hvordan han kom ut med et lite skrik, så sårt og kort, og øyne som så ut i rommet i ett sekund før de lukket seg for så aldri å bli åpnet igjen. Jeg så for meg hvordan ha lå der, i krybben sin, liten og spe, med alle ledningene. Rykkene i kroppen hans, det plagede uttrykket, de lukkede øynene og lungene som strevde med å puste. Den varme huden og den gode lukten som jeg kjente igjen fra Sarah da hun var nyfødt. Jeg så for meg de store hikstene hans etter luft den timen han døde, og hvordan vi sang de samme sangene som vi hadde sunget da han var i magen, for å prøve å gjøre øyeblikket trygt og godt for ham. Den eneste timen han levde uten slanger tilkoblet, den eneste nakne timen hans. Den eneste timen vi hadde med han, som bare var vår og hans. Den eneste timen vi var sammen. Hvor ufattelig trist det var for han. Jeg så for meg hvordan vi kysset han, helt til det ikke var mer pust igjen i den vesle kroppen og han til slutt lå helt rolig inntil Ruth, badet i tårene våre. Hvordan livet forlot han og døden tok over kroppen. Jeg følte på det enorme sviket det var, av

en far mot en sønn, det og ikke kunne hjelpe. Å ikke kunne gjøre noe, jeg som skulle være tryggheten hans. Jeg som alltid skulle ordne opp, beskytte han, sørge for at han forble i live, helt til jeg selv døde. Hvordan jeg totalt hadde sviktet. Jeg hadde ikke engang greid å gråte skikkelig for han mens han var i live. Hadde bare vært overdrevent optimistisk, fokusert på oppgavene, på å trøste Ruth og på å tenke fremover. Jeg hadde vært for lite med han, snakket for lite med han og sagt for lite hvor glad jeg var i han. Jeg hadde grått for lite, sunget for lite, gjort alt for lite for ham!

Våt av regn og tårer gikk jeg tilbake, helt utslitt. Det var som jeg følte en ny nærhet til meg selv, som om jeg hadde rensket litt opp i sorg kanalene mine, i følelsene mine. Det var noe med meg, et forsvar jeg hadde, som beskyttet meg mot det triste mens det stod på, som jeg bestemte meg for å ta vekk. Elias hadde gjort meg klar over dette, og endelig hadde han brutt gjennom forsvaret mitt, liggende kald og død i en liten kiste, under en stein, mens jeg stod over han og snakket til han. Det var nærhet i det, han hadde truffet meg. De neste gangene jeg kom til graven, visste jeg at jeg ville gråte, og gjorde ingen forsøk på å holde meg kontrollert eller fattet. På graven skulle jeg gråte, det var befriende på en måte. Det hjalp også på sorgen, den ble mer håndgripelig, konkret. Humøret mitt ble bedre når jeg var med ungene og med Ruth. Jeg så på dem, hvor levende de var, hvor glade de sprang rundt, uberørt av familiens tragedie. Jeg så Ruth, hvor sterk hun hadde vært, som hadde hatt som sin verste angst å miste et barn da jeg traff henne, og som utrolig nok hadde opplevd at det ble virkelig. Hun hadde holdt sønnen sin, han hadde dødd på hennes bryst, hun hadde grått og vært der for han. Hvor glad jeg var i henne for det, for at han hadde hatt en mor som elsket han over alt på jord, at han hadde vært elsket og alltid kom til å være det.

SORGGRUPPE

En gang den høsten var jeg med Ruth til en samling for dem som hadde mistet en av sine nære. Vi ble sittende litt tilfeldig sammen med noen unge menn rundt et bord og høre på en prest som sa noe om sorg, og at den er som en sekk som en alltid bærer med seg, men at den kan lastes smart, med det tyngste nederst og inntil ryggen, så den blir bedre å bære. Etterpå fikk vi kake og kaffe, og så skulle vi snakke med de rundt bordet om sorgen vår. Det føltes rart, men jeg bestemte

meg for å hoppe i det. «Hvem er det så du har mistet?» spurte jeg den ene. Jo, det var hans mor, hun hadde vært syk av kreft lenge. Den andre mannen hadde mistet broren sin. De fortalte litt, og vi lyttet. «Og dere da?» spurte han meg? «Jo, vi mistet en sønn i sommer, som bare levde i 36 timer». «Å ja, hm, så trist.» svarte han, og tok en slurk av kaffen. «Ja, det var trist» sa jeg. Det ble litt taust mellom oss, og jeg husker jeg tenkte at det føltes helt greit egentlig, å bare sitte her litt tause sammen.

- *Vi så Elias på skjermen, legen begynte
å kommentere hva hun så.
«Han ligger med hodet ned ja, to ben,
to armer, ja, magesekken er der, ja,
den er det væske i ja, hjertet er der,
det slår ja, hm...». Det ble en liten stillhet.*
- *Jeg holdt rundt Ruth og kikket opp mot
vinduet som sto på gløtt.
I et øyeblikk så jeg for meg hvordan Elias
svevde ut det åpne vinduet,
og opp mot himmelen. Jeg kjente tårene
hadde sluttet å dryppe.*
- *Vi hadde fått forskjellige råd om
hvordan en skulle takle sorgen,
og noe av det viktigste var visst
å snakke om den. Men jeg kjente
ikke noe stort behov for noe slikt.*

